

Олейник Вікторія Василівна

аспірант II року навчання

факультету міжнародних відносин

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,

ТРАНСКОРДОННІ ЕКОСИСТЕМИ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

На сучасному етапі розвитку світових інтеграційних процесів актуальними є питання розвитку транскордонних регіонів, транскордонного природокористування, транскордонних ресурсів та транскордонних екосистем, зокрема.

Природні ресурси набувають статусу транскордонних, якщо вони знаходяться на територіях двох і більше країн. Отже, під транскордонними ресурсами ми розуміємо природні ресурси, що регулюються режимами управління двох або більше географічно сусідніх держав.

До транскордонних природних ресурсів ми відносимо транскордонні води, транскордонні екосистеми, транскордонні родовища корисних копалин. У даній роботі ми зосереджуємо свою увагу на транскордонних екосистемах.

Транскордонні екосистеми ми відзначаємо як сукупність живих організмів (система рослин, тварин та мікроорганізмів), які пристосувалися до спільного проживання на території двох або більше сусідніх держав.

Таким чином, екосистеми набувають статусу транскордонних у випадку, якщо вони перетинають, або визначають кордони між двома і більше державами.

В залежності від відносин між сусідніми країнами, транскордонні регіони можуть надати унікальні можливості для збереження екосистеми. Так, наприклад створення транскордонних парків, зелених коридорів, заповідників сприяє здійсненню більш ефективного транскордонного управління, дослідження та моніторингу, приносить економічні вигоди для національних економік і забезпечує краще управління транскордонними проблемами, такими як пожежі, шкідники, браконьєрство, забруднення навколишнього середовища, контрабанда тощо.

До транскордонних екосистем ми відносимо: транскордонні парки, транскордонні зелені коридори, транскордонні заповідники.

Транскордонні парки – це визначені законом охоронювані райони, які безпосередньо примикають до інших охоронюваних районів за межами державних кордонів. Створення таких парків підвищує ефективність спільного управління. Завдяки такій співпраці досягається ефективне збереження великомасштабних пейзажів, а також маршрути для мігруючих тварин.

Всього у світі існує 227 транскордонних охоронюваних територій, 82 з яких знаходяться в Європі [1]. Прикладами таких парків є: міжнародний парк Ла-Амістад між Коста-Рікою і Панамою, транскордонний парк Кгалагаді між Ботсваною і Південною Африкою, Північний регіональний природний парк Вогези між Німеччиною та Францією та ін. [2]. В Україні планується створення транскордонної природоохоронної території на основі регіонального ландшафтного парку “Верхньодністровські Бескиди” (Львівська область) й “Тури Слонні” з польського боку [3].

Транскордонний зелений коридор створюється з метою збереження зв'язків між природоохоронними районами з багатим біорізноманіттям та запобігання фрагментації місцевих природних мешканців по обидві сторони кордону.

Основною метою такого коридору є збереження екосистеми, середовища існування, видів і ландшафтів, призначений також для покращення взаємозв'язків між природними системами, відновлення порушених елементів екосистеми та середовища існування, сприяє зміцненню екологічної мережі та її захисту від несприятливих зовнішніх впливів [4]. Він дозволяє дикій природі жити, розвиватися і рухатися не зважаючи на кордони. Прикладами транскордонних зелених парків є: транскордонний екологічний коридор на Західному Піренейському півострові між Португалією та Іспанією, Європейський зелений пояс, Мезо-американський біологічний коридор. В Україні прикладом транскордонного екокоридору є Рамсарська транскордонна територія міжнародного значення “Прип'ять-Стохід-Простир” [5], планується створити транскордонний Нижньодунайський зелений коридор, до якого увійдуть Дунайський біосферний заповідник, регіональний ландшафтний парк

“Ізмаїльські острови”, ботанічний заказник “Ліски”, озера та плавневі екосистеми Придунав'я (Україна, Румунія, Болгарія, Молдова) [6].

Транскордонний заповідник також відіграє визначальну роль, адже метою його створення також є збереження і стале використання природних ресурсів, через спільне управління у загальній екосистемі[7]. Прикладами транскордонних заповідників є: Франко-німецький біосферний заповідник – найбільший за площею лісів в Західній Європі; “W-Регіон” є першим транскордонним біосферним заповідником в Африці (Бенін, Буркіна Фасо, Нігер); Чесько-Польський “Карконоші”; Міжконтинентальний природний заповідник в Середземному морі (Іспанія, Марокко); заповідник “Татра” між Польщею та Словаччиною [8].

В Україні, нині існують трилатеральний українсько-польсько-словацький біосферний резерват “Східні Карпати”, міждержавний українсько-румунський біосферний резерват “Дельта Дунаю”, трилатеральний біосферний резерват “Західне Полісся” (створено 28 жовтня 2011 року), Міжнародний українсько-польський резерват “Розточчя” (29 червня 2011 року) [9, с. 7], [10], [11], [12]. Продовжується робота щодо створення нових транскордонних природоохоронних територій, зокрема транскордонного українсько-російського біосферного резервату в басейні Десни “Брянсько-Старогутські ліси”, двостороннього спільного українсько-румунського природного резервату “Марамороські гори” [13], [14].

Отже, транскордонні екосистеми мають важливе значення, адже вони є не тільки загальним багатством, але і загальною відповідальністю. Досягнення екологічної цілісності, охорона і раціональне використання природних ресурсів на стійкій основі, а також запобігання або пом'якшення екологічних загроз не може бути досягнуто за рахунок однієї країни. Це вимагає міжрегіонального та транскордонного співробітництва. На нашу думку, функціонування транскордонних екосистем повинне базуватися на сприянні двох або більше країн щодо загальної експлуатації екосистеми прикордонних регіонів.

Оскільки питання транскордонних екосистем та їх управління є ще недостатньо вивченим, то ми вважаємо, що варто зосередити увагу на проблемах та перспективах транскордонного управління такими ресурсами.

Література:

1. Following nature's design. Promoting cross-border cooperation in nature conservation. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.europarc.org/uploaded/documents/1009.pdf>.
2. Trevor Sandwith, Charles Besançon. Trade-offs among multiple goals for transboundary conservation. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://wilsoncenter.net/sites/default/files/Besancon_Sandwith.pdf.
3. На Львівщині хочуть створити нову транскордонну природоохоронну територію. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lvivexpres.com/news/2011/05/11/22483>.
4. Трансграничные коридоры Панъевропейской экологической сети: Молдова – Украина. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.steppe.org.ua/seminar/ppt/Izverskaia_2.pdf.
5. Транскордонна Рамсарська територія “Прип'ять-Стохід-Простир”: розвиток спільної природоохоронної діяльності України і Республіки Білорусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/images/stories/Ramsar_publication.pdf.
6. Природно-ресурсний фактор забезпечення інтересів України і Стратегія розвитку Дунайського регіону ЄС. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nomos.com.ua/content/view/365/78/>
7. Roland Stein. Transboundary Biosphere Reserves. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unesco.de/fileadmin/medien/Dokumente/unesco-heute/uh2-07-p84-86.pdf>.
8. List of Transboundary Biosphere Reserves. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.unesco.org/mab/doc/brs/TBR_list.pdf.
9. Стойко С.М. Збереження біологічного біорізноманіття та екологічного балансу і підтримання сталого розвитку в. Карпатах / С.М. Стойко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія, – 2008. – Вип. 24. – С.5-11.
10. Установи природно-заповідного фонду України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/geology/phis_geo/Intersting%20about%201-practice/About%20practices/Practics_ua/NPP-Ukraine/MNS.htm.
11. Міжнародний біосферний резерват «Західне Полісся» створено. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dea.gov.ua/news/34/1690.html>.
12. Біосферний резерват “Розточчя” створено. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.naturalist.if.ua/?p=4532>.
13. Деснянсько-Старогутський національний природний парк. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pnyroda.in.ua/podesinnya/desnyansko-starogutskij/>
14. Українці та румуни домовилися про створення двостороннього спільного природного резервату "Марамороські Гори". [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uzhgorod.net.ua/news/41230>.